

NATUUR- EN MILIEU- EDUCATIE ALS SPIEL VAN

Mondige burgers en innovatieve bedrijven nemen in toenemende mate duurzaamheidsinitiatieven. Jammer daarbij is dat vaak veel energie en tijd verloren gaat bij het verder brengen van betekenisvolle ideeën. Natuur- en milieueducatiecentra kunnen in dit gat springen door zich een nieuwe rol toe te eigenen. De eerste voorbeelden waarbij de daad bij het woord is gevoegd smaken naar meer.

Natuur- en milieueducatiecentra, Nederland telt er op lokaal niveau rond de 120, zijn meestal nauw verbonden met de lokale overheid en staan dicht bij de burgers. Juist de centra kunnen daarom een waardevolle rol spelen in het verbinden van de werelden van burger en overheid. Te meer daar het werkveld de afgelopen jaren een

Versnellen duurzaamheidsproces

Coöperatie Atelier3D is een maatschappelijk initiatief met als doel het duurzaamheidsproces in Zutphen te versnellen. Daartoe wil de coöperatie van het voormalige NME-centrum De Kaardebol een bruisend duurzaamheidscentrum maken.

Eerder stootte de gemeente het centrum af. Atelier3D, een samenwerkingsverband van 64 ondernemers, maatschappelijke organisaties en alle basisscholen in Zutphen, markeert een kantelpunt: de overheid laat los en de samenleving gaat zelf verantwoordelijkheid dragen voor wat belangrijk is. De coöperatie is een financieel zelfstandige onderneming die werkt aan een duurzame en harmonieuze samenleving, waar iedereen naar vermogen aan mee kan doen. Informatie: www.atelier3d.nl

enorm netwerk met (kennis)instellingen heeft opgebouwd. Meerwaarde is ook de veelal enthousiaste en praktische instelling van de medewerkers en hun kennis over leerprocessen, waardoor de centra beginnende initiatieven kunnen faciliteren.

Hobbels

Het oppakken van die rol sluit goed aan op het rapport met 'De energieke samenleving' van het Planbureau voor de Leefomgeving, waarin een aanzet wordt gegeven voor een nieuwe sturingsfilosofie voor de overheid. Het rapport wijst erop dat beleid aan effectiviteit kan winnen door de energie te benutten die uitgaat van de vele duurzaamheidsinitiatieven die in de samenleving opborrelen. Daarbij moet de burger gezien worden als producent en ruimte krijgen om samen te werken met instellingen, bedrijven en burgers. Natuur- en milieueducatie kan in deze ontwikkeling een belangrijke rol spelen: het barst momenteel van de initiatieven die als het ware smeken om een helpende hand. Maar voor het oppakken van die nieuwe rol, moeten de centra eerst nog enkele hobbels overwinnen. Zo is men nog gewend te denken in doorgaande leerlijnen, het in de tijd geheel

voorprogrammeren van inhoud, doelen en leeropbrengsten via lessen en activiteiten voor verschillende leeftijdsgroepen. Dit planmatig werken conflicteert met inspelen op initiatieven die spontaan opborrelen in de samenleving. Om in de toekomst van betekenis te zijn, zal de sector nieuwe competenties moeten aanleren, met als sleutelwoorden durven experimenteren, niet te planmatig werken en het volgen van een organische ontwikkeling.

Zoektocht

De nieuwe, ondernemende rol van natuur- en milieueducatie is vooralsnog een zoektocht. Voor de hoofden van de centra is om die reden in 2013 het Netwerk NME Diensten gestart. Een ambitie van het netwerk is om het werkveld te verbreden naar duurzaamheidseducatie en daarbij verbinding te zoeken met de 'Energieke samenleving'. Tijdens de onlangs gehouden jaarlijkse verdiepingsdagen voor het

vakgebied bleek opvallend veel animo voor het verleggen van de koers. 'Aanpakken', zo luidde de slogan. Ondersteun de nieuwe initiatieven die passen bij de visie van je NME-centrum. Maar doe het niet allemaal zelf, zorg vooral dat anderen het kunnen. Stimuleer de ontwikkeling en uitvoering van ideeën van anderen. Werk met ze samen zonder ze voor de voeten te lopen. Wees ondernemend. Draai niet op routines, maar improviseer. Weet waar de toegevoegde waarde van je organisatie zit en waar de capaciteiten, talenten en wensen van je medewerkers liggen. En besef dat het NME-centrum niet het hart is van de samenleving. Overal zijn leuke initiatieven te vinden en projecten te realiseren.

'Maak aanbod, mogelijkheden en meerwaarde van het centrum beter zichtbaar'

DE ENERGIEKE SAMENLEVING

Erwin Groenberg, projectleider en Wim Meijberg, projectmanager, zijn werkzaam bij stichting Veldwerk Nederland, kennis- en praktijkcentrum voor natuureducatie (www.veldwerknederland.nl).

Uit de discussie kwamen uiteindelijk meerdere rollen naar voren die NME kan spelen in de energieke samenleving, namelijk:

- 1) begeleiden van leerprocessen bij deelnemers aan een initiatief;
- 2) educator zijn bij samenwerkingsprojecten tussen organisaties en burgers;
- 3) makelaar zijn met signaalfunctie van maatschappelijke trends.

Meerwaarde zichtbaar maken

Om met burgers met een initiatief in contact te komen, moet je zorgen dat het aanbod, de mogelijkheden en de meerwaarde van het centrum zichtbaarder worden. Die kan liggen in inhoudelijke ondersteuning, maar ook in hulp bij het zoeken naar financiën en publiciteit. Blijf wel bij je corebusiness, namelijk de kennis

van natuur, milieu, duurzaamheid en educatie. Voor het opzetten van projecten of het aansluiten bij nieuwe initiatieven moet je denken in de mogelijkheden van mensen. Door uit te gaan van de kracht van het idee help je het initiatief vaak verder. Blijf vooral vragen stellen. Versterk het concept en bepaal de rol die je daarin wilt en kunt spelen. Omdat je als NME-centrum een groot netwerk hebt, versterk je het initiatief door dit te verbinden met het netwerk. Een eenling heeft vaak geen stem of netwerk.

Bij het oppakken van de nieuwe rol wordt overigens niet bij nul begonnen: enkele centra zijn recent al een nieuwe weg ingeslagen, waaronder de centra van Zutphen en Rotterdam (zie kaders). Beide initiatieven geven een eerste inkijkje in de uitdagende rol die natuur- en milieueducatie kan spelen bij het vormgeven van een energieke samenleving.

Erwin Groenberg en Wim Meijberg

Web van groene speelplekken

RAVOTTUH is een initiatief van een groep Rotterdammers die onderschrijven hoe belangrijk buitenspelen is voor kinderen. Motto: als kinderen het naar hun zin hebben, dan heeft iedereen het naar zijn zin.

De initiatiefnemers weten uit ervaring dat het lastig buiten spelen is voor de kinderen in de stad. RAVOTTUH heeft als doel om zoveel mogelijk Rotterdamse kinderen te laten spelen, springen, ontdekken, tuinieren, klauteren, oogsten, ontdekken en dwalen in hun eigen buurt.

De aanpak is een aantal plekken in Rotterdam te bouwen waar kinderen avontuurlijk kunnen spelen in een groene omgeving. RAVOTTUH gaat de plekken zoeken, vinden, ontwerpen, bouwen en gebruiken met bewoners. Zo ontstaan nieuwe groene, uitdagende ontmoetingsplekken voor jong en oud. Na de aanleg organiseren ze drie jaar lang activiteiten zodat de plekken intensief gebruikt worden. Door de hele stad ontstaat zo een web van groene speelplekken. Plekken die samen zijn gebouwd en worden onderhouden door bewoners, bedrijven en gemeente.

Informatie: www.ravottuh.org